

Język w działaniu: akty mowy

Anna Kozłowska

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

- 1 Teoria aktów mowy Johna L. Austina
- 2 Klasyfikacja Johna R. Searle'a
- 3 Kulturowe zróżnicowanie aktów mowy

Pierwsza wersja teorii Johna L. Austina – teoria performatywów

PERFOMATYWY – wypowiedzi sprawcze, niepodlegające ocenie prawdziwościowej

PRZYKŁAD: *Zapraszam cię na jutrzejszą imprezę. Proszę, potwierdź przyjazd.*

KONSTATACJE – wypowiedzi podlegające kryterium prawdziwości

PRZYKŁAD: *Kot leży na macie.*

W poszukiwaniu językowych wykładników sprawczości

Czasowniki performatywne

***Przysięgam**, że... – **Widzę**, że...*

Czas teraźniejszy

***Przepraszam** cię. – **Przeprosiłam** cię tydzień temu.*

1 osoba

***Obiecuję/obiecujemy**, że... – **On obiecał**, że...*

Formy bezosobowe

***Zabrania się** gry w piłkę.*

Pośrednie akty mowy – przykłady

Przyjdę jutro.

W ogrodzie jest zły pies.

Io so che è importante per te, pure non ti posso aiutare.

Would you mind turning down the music?

Przepraszam, czy mogę prosić o ciszę?

**Chwalę się, że doskonale zarabiam.*

Druga wersja teorii Austina

Sprawczość (performatywność) wszystkich wypowiedzi, także tych ocenianych ze względu na kryterium prawdziwości.

Rozpoznanie INTENCJI nadawcy jako kluczowy element interpretacji wypowiedzi.

PRZYKŁAD 1.: *Jeszcze tu wrócę.* [obietnica – groźba – twierdzenie]

PRZYKŁAD 2.: *Robię się senna.* – *Potrzebuję kofeiny.* – *Marzę o kawie.* – *Zaparz mi kawę.* – *Proszę o kawę.*

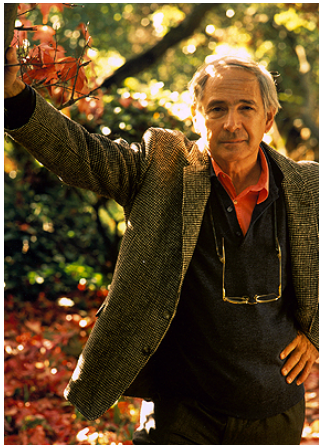
Druga wersja teorii Austina – trzy aspekty każdego aktu mowy

LOKUCJA – tworzenie wyrażenia o treści wynikającej z systemu języka.

ILLOKUCJA – intencje mówiącego.

PERLOKUCJA – rezultaty mentalne.

Klasyfikacja aktów mowy Johna R. Searle'a

- ASERCJE
- DYREKTYWY
- KOMISYWY
- EKSPRESYWY
- DEKLARATYWY

Kryteria klasyfikacji

1. Cel komunikacyjny.
2. Ukierunkowanie aktu mowy – stosunek między aktem mowy a światem.
3. Stan psychiczny nadawcy wyrażony w akcie mowy.

Asercje – przykłady

Cel – prezentacja sądów.

- twierdzenie
- wnioskowanie
- odpowiedź na pytanie

Dyrektywy – przykłady

Cel – wpłynięcie na odbiorcę.

- rozkaz
- prośba
- rada

Komisyny – przykłady

Cel – podjęcie/niepodjęcie zobowiązania.

- obietnica
- odmowa
- przysięga

Ekspresywy – przykłady

Cel – wyrażenie stanów i ocen nadawcy.

- gratulacje
- kondolencje
- przeprosiny

Deklaratywy – przykłady

Cel – wywołanie określonych stanów rzeczy w danych stosunkach społecznych.

- mianowanie
- ogłoszenie wyroku
- powołanie na stanowisko

Akty mowy jako składnik kultury – „etnografia mówienia”

Różnice między aktami mowy obecnymi w różnych kulturach.

- japońskie kansha suru
- wschodniosłowiańska prynuka
- włoska bestemmia
- polskie podziękowanie
- polska zachęta do częstowania się
- polskie przekleństwo

Akty mowy jako składnik kultury cd.

Akty mowy charakterystyczne jedynie dla niektórych kultur.

PRZYKŁAD 1.: donos.

PRZYKŁAD 2.: rytualne obelgi.

PRZYKŁAD 2.: zamawianie chorób.

Nowe akty mowy – przykłady

PRZYKŁAD 1.: życzenia miłego dnia.

PRZYKŁAD 2.: lajkowanie na Facebooku.

PRZYKŁAD 3.: trollowanie.

...

Dziękuję za uwagę :)

Temat następnego wykładu:
KOMUNIKACJA NIE WPROST. POJĘCIE IMPLIKATURY.
Zapraszam!